

Gera Jansma-Van Schouwenburg

Opa Bewaker

De straat is opgebroken. Vooraan zijn dwars over de weg wit met rode hekken geplaatst. *Afgesloten voor alle verkeer* staat er op een bord.

Gelukkig zijn de stoepen aan weerskanten vrijgebleven. Daar is het nu vaak dringen, want iedereen moet er over: kinderen die naar school gaan, mensen op weg naar hun werk, moeders met kinderwagens, de bakker, de melkboer, noem maar op. En probeer niet over de stoep te fietsen, want dan ga je onherroepelijk op de bon. Jaap en Bert van nummer 21 weten ervan mee te praten. Natuurlijk gingen zij op de fiets over het trottoir, toen de rijweg onbegaanbaar was. Luid bellend en schreeuwend baanden ze zich een weg door de wandelende menigte.

„Brutale vlegels,” bromde een heer. „Zou je ze niet . . .,” zuchtte een dame, haastig opzij springend.

De eerste dag ging het goed. In totaal vier maal, van en naar school, maakten de jongens de stoep onveilig. De tweede dag begon de pret opnieuw, maar om twaalf uur liep het mis. Halverwege de straat stapte een agent naar voren en belemmerde de doortocht. Het overmoedige gebel kwam tot een plotseling einde en even onverwachts moesten de jongens van de fiets springen. Ze probeerden hun straf te ontkomen en praatten als Brugman, maar de agent was niet te vermurwen.

Tenslotte kwamen ze er toch nog af met samen één bon.

En aangezien hun spaarvarkens zo vlak na 5 december toch al niet te vet waren, namen ze de les ter harte.

Nu kun je vier maal daags Jaap en Bert netjes náást hun fiets over het trottoir zien wandelen. Bezadigder jongelieden zijn er in de hele stad niet te vinden.

Tot ze de hoek om zijn . . .

Aan het eind van de straat, daar waar het kwekerijtje begint, is een groen huisje op wielen neergezet. Er is een houten bank binnenin, zodat de stratenmakers kunnen zitten als ze hun brood opeten, of schuilen als er plotseling een stortbui komt. Verder worden er de gereedschappen in opgeborgen en de olielampen bewaard, die 's avonds langs de witte hekken moeten staan. Het is een leuk gezicht, die flakkerende lichtjes in het donker dwars over de weg. Met deze waarschuwingstekens zal niemand per ongeluk toch de straat inrijden en in een hoop zand terecht komen! De kinderen uit de buurt - en dat is een heel stel - vinden 't machtig, die opbrekerij. De school is nog niet uit of ze zwermen als een troep lawaaierige spreuwen over de woestenij.

Ze sjouwen met stenen en kruien zand. Er worden forten gebouwd en weer afgebroken. Ze maken daverende ruzies en sluiten even later weer vrede. De moeders hebben geen omkijken naar hun kroost. Maar als ze de kinderen binnen roepen voor het eten, hoor je van alle kanten: „Schoenen uit op de mat!” „Laarzen achter de deur!” Want o dat zand . . .

Aan het eind van de middag, tegen de tijd dat de stratenmakers naar huis gaan, komt voor een paar uur de oppasser. Hij moet zorgen dat de jeugd niet baldadig wordt en geen verwoestingen aanricht. En als het donker wordt maakt hij de olielampen klaar. Nu, op de donkerste dagen van het jaar, begint hij daar het eerst mee.

Als het een erg sombere dag is hebben soms de werklieden de lampen al neergezet. Het is een klein mager mannetje, de oppasser. Hij doet het baantje om er nog wat bij te verdienen, want zijn pensioen is laag. Het valt niet mee om op je oude dag rond te komen. Alles is zo duur, denk eens aan de kolen alleen al!

Hij heeft een stalen brilletje op, waar hij erg scheel doorheen kijkt. Zomer en winter, weer of geen weer, draagt hij dezelfde pet op het grijsgrauwe haar. Een peper-en-zout-kleurige snor geeft hem een heldhaftig aanzien. Tenminste, dat schijnt hij zelf zo te denken.

Al gauw noemen de kinderen uit de straat hem 'Opa Bewaker'. De moeders, die voor een kopje thee of een bakje koffie zorgen, en de vaders, die een sigaartje komen brengen, nemen de benaming over. Zolang de straat opgebroken is hoort Opa Bewaker er bij. Hij maakt graag een praatje op z'n ronde langs het karwei. En 't liefst heeft hij het over zijn werk. Want het is niet overal even best! „D'r zijn straten waar d'r gewoon niemand naar je omkijkt.“ Dan duren de uren lang, vooral op zaterdag en zondag, als er niet gewerkt wordt en hij hele dagen dienst heeft. „Ja,“ zucht Opa Bewaker steevast aan het eind van ieder gesprek, „je heb goeie poste en je heb kwaai poste . . .“

Daar piekert een gewoon mens niet over, maar hij wel!

Nou, een kwaai post is het hier in de straat zeker niet. Het kan gebeuren dat de moeder van Bert en Jaap aan de deur naar Opa Bewaker roept voor een kopje koffie terwijl hij net van de moeder van Willie en Ingrid een bakje heeft gehad. Hij veegt nog juist de mouw van zijn jas langs zijn mond voordat hij het portaalje binnengaat. En ja, hij moet dan ook nog al vaak àchter het groene huisje op wielen verdwijnen, bij de heg van de kwekerij.

Dat krijg je van zoveel drinken!

Het is erg zacht voor de tijd van het jaar. De kinderen kunnen best nog buiten spelen. Vooral op zaterdag is er dolle pret in de straat. Zolang het niet al te rumoe-

rig toegaat knijpt Opa Bewaker een oogje dicht. Het meest is hij bij de kleintjes te vinden, die in het zand zitten te scheppen. Hij heeft plezier in het grut en let een beetje op ze. Hun moeders zorgen dan weer voor hem. Ieder op z'n beurt! De groten moeten alles zelf opruimen. Daar staat Opa Bewaker op. Ze mogen helpen met kleine werkjes. De meisjes poetsen de ruitjes van de olielampen, die iedere avond weer beslaan. De jongens steken de pitten aan en brengen de lantarens op hun plaats. Het is een gezellig gedoe in de straat.

Maar op zondag is het stil.

Dan loopt de oude man van tijd tot tijd van het ene naar het andere eind.

Hier gaat een familie uit wandelen, daar komen opa en oma op bezoek. Weer verderop zijn ze een dagje uit.

Hij tikt aan zijn pet als er bewoners langs gaan. Naar de kinderen steekt hij een hand op: „Dag jongens.”

„Dat wordt wat, straks met de kerstdagen. 'k Zie er nou al tegenop,” vertrouwt hij de vader van Noortje toe, van nummer 32. Hij pakt een sigaret uit de koker die hem voorgehouden wordt.

„Man, je hoeft toch zeker met de feestdagen hier niet op straat te bivakkeren? Wij zullen wel op de kinderen letten,” zegt Noortjes vader verschrikt.

„Gaat niet meneer. Dank u vriendelijk. Maar 't is voorschrift dat er gewaakt moet worden. Ik kan ook geen nee zeggen, want voor mij nemen ze zo een ander. Zon- en feestdagen worden dubbel uitbetaald, ziet u. Nou ja, ik heb m'n gezondheid. Maar 't is zo ongezellig voor m'n vrouw.”

De straat leeft mee. De kinderen steken hun koppen bij elkaar. Jaap, Bert, Noortje, Willie en Ingrid lijken wel een stel samenzweerdere. Ze verzinnen een plan. Hoe meer ze er over denken en praten, hoe mooier het wordt. Ze leggen 't plan aan Noortjes vader voor. En die spreekt er over met de andere vaders en moeders. Sjonge, wat krijgen ze 't allemaal druk, die laatste dagen voor Kerstmis.

Noortje en Ingrid gaan met een lijst langs alle bewoners van de straat. 'Voor het kerstfeest van Opa Bewaker' staat er boven en er is een briefje bij. Iedereen tekent met een klein bedrag in. Jaap en Bert gaan naar de kerstbomenmarkt en komen met een knaap van een boom thuis. Met wel zes jongens slepen ze hem achterom in hun tuin, zodat Opa Bewaker het niet ziet. Willie oefent op zijn kamertje op z'n accordeon. Hij heeft een boek met kerstliederen van meneer op school te leen gevraagd. En met elkaar zijn ze uren bezig om kerstversiering te maken. Ze knippen sterren, al maar sterren in alle maten: tientallen. De hele boom zullen ze er mee vol hangen. De meisjes hebben gouden vingers van 't verguldsel. De jongens maken lange snoeren met lampen in orde. Het moet een prachtig feest worden!

In de kerstnacht heeft het ruig gevroren. De bomen zijn wit en ook het zand in de straat ziet wit. In de huizen branden al vroeg de lichtjes van de kerstbomen. Bij Noortje staat er een in de erker en bij Jaap en Bert ook. Maar voor het raam van Ingrid en Willie hangt een ronde krans met een verlichte ster erboven.

Het is net of de kinderen dit keer niet zo'n aandacht hebben voor hun eigen boom en de lichtjes thuis. Ze staan uit te kijken naar Opa Bewaker. Vanmiddag, om een uur of vier zullen ze hem verrassen. En ze kijken nog eens na of alles in orde is. *Iedereen heeft wel ergens zorg voor, want de taken zijn verdeeld.*

Maar Opa Bewaker is in geen velden of wegen te bekennen. Er loopt een vreemde man bij het groene huisje. Hij is een stuk jonger en ziet er helemaal niet als een oppasser uit. Ingrid en Willie hebben het 't eerst gezien. Ze hollen naar Noortje. Jaap en Bert komen er ook bij. 'Hij is vast ziek'. 'Misschien komt hij straks wel, hij heeft toch niks gezegd'.

Met z'n vijven gaan ze naar de vreemde oppasser om te vragen.

„Opa Bewaker?“ zegt de man. „O, die komt vandaag niet. Vanmorgen doe ik dienst, en vanmiddag komt mijn broer.“

Onthutst staan de kinderen te kijken. Gelukkig komt Noortjes vader er aan. Hij informeert ook eens even. Het blijkt dat de nieuwe oppasser een zoon van Opa Bewaker is. „Ja ziet u, we wilden hem eens verrassen, m'n broer en ik, en daarom doen wij dienst voor hem. Dan kan hij vandaag gezellig thuis bij moeder blijven.“

„Maar wij zouden hem ook verrassen,“ zegt Bert. „Dat is nou ook wat!“

„Weet u wat, meneer. Ik zeg niks. M'n broer komt vanmiddag. U maakt alles hier klaar. En ik zal zorgen dat m'n vader hier komt. Hij gaat toch wel een wandelingetje doen. Misschien wil mijn moeder ook wel mee. Nou?“

De kinderen zijn enthousiast. Ingrid en Noortje staan te springen van plezier. De jongens stompen elkaar. Het kan nu nog veel mooier worden!

Het is een vreemde bedrijvigheid in de straat, vooral als je bedenkt dat het Kerstmis is. Voorbijgangers blijven verbaasd kijken naar al die meisjes en jongens die zo bezig zijn. Onder leiding van Noortjes vader doen ze allemaal mee, zelfs kinderen uit de dwarsstraat komen helpen. Tegen vier uur is alles klaar.

Midden in het zand, aan het eind van de straat, staat de kerstboom. Het is een enig gezicht, die groene boom met licht en alleen maar sterren, flonkerende sterren. In een halve kring eromheen zijn stoelen neergezet. Er is geen keukenstoel meer te vinden in de huizen! Onder de kerstboom staat een lange tafel. Die hebben de meisjes klaar gemaakt. Op de papieren kerstloper staan schalen met koekkransjes en er is een heel regiment koppen gerangschikt, allerlei soorten door elkaar.

In de keukens bij Ingrid en Noortje thuis staan grote pannen chocolademelk.

Precies om vier uur gaan Jaap en Bert met een grote bel langs de huizen, elk aan

een kant. Willie zit al klaar met zijn accordeon.

Uit alle deuren komen mensen: vaders, moeders, opa's, oma's, en alle kinderen, van klein tot groot. Er wordt druk gegroet en geknikt en allen scharen zich om de kerstboom. De kleintjes vooraan op de grond, de ouderen op de stoelen en daarachter alle anderen die een staanplaats hebben gezocht. Iedereen is warm ingepakt en de stemming is opperbest.

Zó vindt Opa Bewaker 'zijn' straat. Hij heeft genoten die morgen: eerste kerstdag thuis bij moeder de vrouw! Maar als 's middags zijn zoon voorstelt om met z'n drieën een eindje te wandelen, voelt hij daar wel voor. Zo'n hele dag binnen zitten is ook niets voor hem. „Laten we eens gaan kijken bij het werk,“ stelt hij zelf voor. Hij is tenslotte verantwoordelijk.

Even over vieren komen ze bij de straat. De tweede zoon heeft op de uitkijk gestaan en geeft een seintje. Het wordt stil bij de kerstboom, doodstil. Zelfs de kleine kinderen houden hun mond.

Niets vermoedend loopt Opa Bewaker met vrouw en zoon de straat in. Na een paar meter blijft hij staan. Wat is dat? Al die mensen, en die verlichte boom?

Ingrid en Noortje lopen naar hem toe. „Komt u maar Opa Bewaker, we gaan kerstfeest vieren.“ Verbouwereerd gaat hij mee, en even later zitten hij en zijn vrouw vooraan op de twee beste stoelen. Willies accordeon weerklinkt plotseling. Eerst wat aarzelend, dan krachtiger zingen ze allemaal mee. Het klinkt hoog op in de stille straat: 'Nu sijt wellecome . . .'

Noortjes vader staat op. „Opa Bewaker,“ zegt hij, „en Oma Bewaker“ - iedereen begint te lachen - „dit kerstfeest is eigenlijk speciaal bedoeld voor u. De kinderen vonden het zo naar, dat u de hele dag op Kerstmis in de kou moest wachtlopen. Maar het is een kerstfeest geworden voor de hele straat. We zijn blij dat u toch gekomen bent, want anders was deze kerstverrassing niet doorgedaan.“

Met z'n allen zingen ze en ze drinken chocola. De meisjes lopen af en aan met kannen en bladen. Er komen steeds meer mensen bij. De kring wordt dikker en dikker. Iedereen is welkom.

Na drie kwartier is het feest ten einde. Tot besluit zingen de kinderen van de straat bij Willies accordeon. Opa Bewaker heeft tranen in zijn ogen. Stevig houdt hij de hand van zijn vrouw vast.

'Kerstfeest in de straat, in mijn straat,' denkt hij. 'Ja, je heb kwaanie poste, èn je heb goeie poste.'

Die Opa Bewaker . . .

